

Τον άγνωστο πολιτισμό των τεσσάρων λιμνών από το 6.000 π.Χ. έως τον 6ο π.Χ. αιώνα αποκαλύπτουν δύο σημαντικές ανασκαφές της νεολιθικής περιόδου και της εποχής του σιδήρου αντίστοιχα, στην περιοχή Αμυνταίου της Φλώρινας. Πασσαλόπηκτη κατοικία με ξύλινο πάτωμα 7.300 χρόνων, ακόμη και τις προμήθειες τροφών, κράνα και κουκούτσια από βατόμουρα και σαμπούκο, διέσωσε νεολιθικός οικισμός ανάμεσα στη Βεγορίτιδα, τη λίμνη των Πετρών, της Χειματίτιδας και της λίμνης Ζάζαρης, ενώ οι ενδυματολογικές τάσεις, οι στυλιστικές συνήθειες των γυναικών και τα ταφικά έθιμα που επικρατούσαν στη βόρεια Εορδαία πριν από 3.000 χρόνια έρχονται στο φως μέσα από εκατοντάδες κτερίσματα μιας ξεχασμένης νεκρόπολης της εποχής του σιδήρου στη δυτική Μακεδονία.

Εκατό χρόνια μετά την ανασκαφή στον Άγιο Παντελεήμονα Αμυνταίου του νομού Φλώρινας -γνωστή στη βιβλιογραφία ως Νεκρόπολη του Πάτελι- από το Ρωσικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Κωνσταντινούπολης, η συστηματική πενταετής έρευνα της ΙΖ' Εφορείας Αρχαιοτήτων Έδεσσας σε 12 τύμβους, αποκάλυψε συνολικά περίπου 358 τάφους που χρονολογούνται από το 950 π.Χ. έως το 550 π.Χ. Αν και η πρώτη ανασκαφή του 1898 σε 376 τάφους έδωσε πλούσια ευρήματα πολλά από τα οποία βρίσκονται στο Μουσείο της Κωνσταντινούπολης, η ίδια νεκρόπολη ανάμεσα στις λίμνες Χειματίτιδα και Πετρών του νομού Φλώρινας κρύβει ακόμη εκατοντάδες ταφές.

Οι κιβωτιόσχημοι στο σύνολό τους τάφοι σε κυκλική και ακτινωτή διάταξη έφεραν εκατοντάδες ανακομιδές και πλούσια κτερίσματα που συνόδευαν τους νεκρούς. Μεταξύ αυτών κεραμικά ή χάλκινα αγγεία, κοσμήματα, προσαρτήματα ενδυμασίας σιδερένια ή χάλκινα όπλα και εργαλεία καθώς και μια σειρά από αντικείμενα αδιάγνωστης χρήσης.

Συνολικά 460 αγγεία εγχώριας παραγωγής περισυνελέγησαν απο ανδρικές, γυναικείες και παιδικές ταφές, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα κοσμήματα, τα λειτουργικά εξαρτήματα κόμμωσης, καλλωπισμού ή ενδυμασίας με τα οποία ήταν στολισμένες όλες σχεδόν οι γυναικείες ταφές αλλά και τα μικρά κορίτσια.

Νεολιθικός οικισμός

Κατοίκηση από το 6000 π.Χ. έως το 3.100 π.Χ. στην περιοχή Αμυνταίου αποδεικνύουν εκατοντάδες ευρήματα που έφερε στο φως νεολιθικός οικισμός. Ένα τμήμα ξύλινου πατώματος 5 τ.μ. που σώζεται σε άριστη κατάσταση αποτελεί μοναδικό εύρημα όχι μόνο του ελλαδικού αλλά και του βαλκανικού χώρου. Πλήθος κινητών ευρημάτων μαρτυρούν τις οικονομικές δραστηριότητες, τις διατροφικές συνήθειες και καθημερινές ασχολίες των κατοίκων. Ανάμεσά τους εργαλειακός εξοπλισμός, κεραμικά σκεύη, 53 πήλινα ειδώλια της μέσης νεολιθικής περιόδου, 25 ανθρωπόμορφα και ζωόμορφα μικροπλαστικά έργα της νεότερης και της τελικής νεολιθικής περιόδου, μεγάλος αριθμός ποικίλων κοσμημάτων (σπάνιο χρυσό περίαπτο) και απανθρακωμένα αρχαιοβοτανικά κατάλοιπα (σιτάρι, φακές, ρόδια, κράνα και κουκούτσια από βατόμουρο και σαμπούκο) που διατηρούνται σχεδόν αναλλοίωτα εδώ και 7.300 χρόνια.